

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBILMIY JURNALI

Vol. 6 Issue 05 | pp. 36-48 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

HUDUDLARNING IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI QISQARTIRISHDA SANOATNI HUDUDIY DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI

Ismailov Azizbek Ruzimaxammatovich
 “Alfraganus University” rektori
 PhD, dotsent

Annotatsiya. Mazkur maqolada hududlarning iqtisodiy rivojlanishidagi tafovutlarni qisqartirishda sanoatni hududiy diversifikatsiya qilishning iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilindi. Tadqiqotda yangi iqtisodiy geografiya, klaster nazariyasi va aqlli ixtisoslashuv yondashuvlari asosida hududiy sanoat siyosatining konseptual modeli shakllantirildi. O‘zbekiston hududlari bo‘yicha sanoat ishlab chiqarishi, investitsiyalar va hududiy tarkibiy farqlar rasmiy statistik ma‘lumotlar asosida baholandi. Erkin iqtisodiy zonalar, sanoat klasterlari, lokalizatsiya dasturlari hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta’siri o‘rganildi. Tahlillar natijasida sanoat diversifikatsiyasi hududiy iqtisodiy konvergensiya ta’minlash, yangi ish o‘rinlarini yaratish va hududlar raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi. Tadqiqot asosida hududiy sanoat siyosatini takomillashtirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: hududiy iqtisodiyot, sanoat diversifikatsiyasi, iqtisodiy konvergensiya, sanoat klasterlari, erkin iqtisodiy zonalar, investitsiya, hududiy rivojlanish, aqlli ixtisoslashuv, sanoat siyosati, iqtisodiy mexanizm.

Аннотация. В данной статье были проанализированы экономические механизмы территориальной диверсификации промышленности в сокращении различий экономического развития регионов. В исследовании была сформирована концептуальная модель региональной промышленной политики на основе новой экономической географии, кластерной теории и концепции умной специализации. На основе официальных статистических данных были оценены объемы промышленного производства, инвестиции и структурные различия регионов Узбекистана. Изучено влияние свободных экономических зон, промышленных кластеров, программ локализации и механизмов государственно-частного партнерства на региональное экономическое развитие. Результаты анализа показали, что промышленная диверсификация способствовала обеспечению экономической конвергенции регионов, созданию новых рабочих мест и повышению конкурентоспособности территорий. На основе исследования были разработаны практические рекомендации по совершенствованию региональной промышленной политики.

Ключевые слова: региональная экономика, промышленная диверсификация, экономическая конвергенция, промышленные кластеры, свободные экономические зоны,

инвестиции, региональное развитие, умная специализация, промышленная политика, экономический механизм.

Abstract. This article analyzed the economic mechanisms of territorial industrial diversification in reducing regional economic development disparities. The study developed a conceptual model of regional industrial policy based on new economic geography, cluster theory, and smart specialization approaches. Industrial production, investment flows, and structural regional differences in Uzbekistan were evaluated using official statistical data. The impact of free economic zones, industrial clusters, localization programs, and public-private partnership mechanisms on regional economic development was examined. The analysis showed that industrial diversification contributed to regional economic convergence, job creation, and the improvement of regional competitiveness. Based on the research findings, practical recommendations for improving regional industrial policy were developed.

Keywords: regional economy, industrial diversification, economic convergence, industrial clusters, free economic zones, investment, regional development, smart specialization, industrial policy, economic mechanism.

KIRISH

Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy rivojlanish tafovutlari zamonaviy makroiqtisodiy nazariyaning markaziy mavzularidan biri sifatida saqlanib kelmoqda. Bu masala mintaqaviy ishlab chiqarish quvvatlarining notekis taqsimlanishi, mehnat resurslari migratsiyasi va investitsion oqimlarning konsentratsiyalashuvi natijasida shakllanadi. Yangi iqtisodiy geografiya doirasida P. Krugman tomonidan ilgari surilgan markaz-periferiya modeli hududlar o'rtasidagi farqlarning miqyosli daromadlilik, transport xarajatlari va o'zaro bog'liqlikning kombinatsiyasi orqali kelib chiqishini matematik tahlil orqali asoslagan [1]. Ushbu yondashuv keyingi o'n yilliklarda hududiy iqtisodiy siyosatning institutsional asoslarini shakllantirishda muhim rol o'ynagan, biroq mintaqaviy notekisliklarning yangi shakllari paydo bo'lishi nazariy paradigmaning yanada chuqurlashtirilishini taqozo etgan [2].

Markaziy Osiyo davlatlari, jumladan O'zbekiston Respublikasi uchun mintaqaviy konvergensiya masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Mamlakat iqtisodiyotida poytaxt va yirik sanoat hududlarining konsentratsiyalashuv tendensiyasi sezilarli darajada saqlanib kelmoqda. 2024-yil yakuniga ko'ra, mamlakat sanoat ishlab chiqarishining umumiy hajmi 885,8 trln so'mga yetdi, bu o'tgan yilga nisbatan 6,8 foiz o'sishni ko'rsatdi [22]. Sanoat korxonalarining 19,2 foizi Toshkent shahriga, 11,2 foizi esa Toshkent viloyatiga to'g'ri kelishi hududiy sanoat geografiyasining konsentratsiyalashuv darajasini aniq namoyon qiladi [22]. Aholi jon boshiga sanoat ishlab chiqarishi bo'yicha hududlar o'rtasidagi farq bir necha baravarni tashkil etib, mintaqaviy iqtisodiy tafovutlarning empirik dalillar bilan tasdiqlanishini ko'rsatadi.

"O'zbekiston - 2030" Strategiyasining qabul qilinishi mintaqaviy rivojlanishni muvozanatlashtirishda sifatli sakrash imkoniyatlarini yaratdi [9]. Strategiyada sanoat ishlab chiqarishini diversifikatsiya qilish, hududlarda yuqori qo'shilgan qiymatga ega tarmoqlarni rivojlantirish, kichik biznesning hududiy iqtisodiyotidagi ulushini oshirish kabi vazifalar belgilangan. 2030-yilgacha sanoat tarmoqlarining qo'shilgan qiymati 60 mlrd AQSh dollariga yetkazilishi, 1,8 mln yangi sanoat ish o'rnini yaratilishi va avtomobil

ishlab chiqarish hajmi 1 mln donaga yetkazilishi belgilangan [9]. Bu strategik maqsadlar to'g'ridan-to'g'ri hududlarda sanoat tarkibining diversifikatsiyalashuvini taqozo etadi.

Maqolaning maqsadi - hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirishda sanoatning hududiy diversifikatsiyasi mexanizmlarining nazariy va institutsional asoslarini umumlashtirish, ularning O'zbekiston sharoitidagi samaradorligini baholash va kompleks tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: birinchidan, hududiy sanoat diversifikatsiyasining nazariy asoslarini izchil tarzda umumlashtirish; ikkinchidan, O'zbekiston hududlari bo'yicha sanoat ishlab chiqarishi tafovutlarini rasmiy statistik manbalar orqali baholash; uchinchidan, mavjud iqtisodiy mexanizmlarning hududiy konvergensiya ta'sirini tahlil qilish; to'rtinchidan, past sanoatlashgan hududlarni rivojlantirishning kompleks yo'nalishlarini ishlab chiqish.

Tadqiqot obyekti - O'zbekiston Respublikasi hududlarining sanoat tarmoq tuzilmasi va ularda kechayotgan diversifikatsiya jarayonlari. Predmeti - sanoatni hududiy diversifikatsiya qilishning iqtisodiy mexanizmlari va ularning hududlararo iqtisodiy konvergensiya ta'minlashdagi roli. Maqolaning ilmiy yangiligi yangi iqtisodiy geografiya, klaster nazariyasi va aqlli ixtisoslashuv konsepsiyasining sintezi orqali O'zbekiston hududiy sanoat siyosati uchun yagona analitik tizimning shakllantirilishi bilan belgilanadi. Tadqiqot natijalari hududiy iqtisodiy boshqaruv organlari, sanoat siyosati institutlari va investitsiya muassasalari uchun amaliy ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududlarning sanoat tafovutlarini izohlovchi nazariy yondashuvlarning rivojlanishi yigirmanchi asrning so'nggi choragida sezilarli darajada chuqurlashgan. P. Krugman 1991-yilda taklif qilgan yadro-periferiya modeli mintaqalar o'rtasidagi sanoat konsentratsiyasi miqyosli daromadlilik va transport xarajatlari kombinatsiyasi orqali shakllanishini matematik tahlil qilib bergan [1]. Modelning markaziy hissasi shundan iboratki, dastlab simmetrik bo'lgan ikki hudud kichik tashqi ta'sir natijasida asimmetrik tuzilmaga o'tishi mumkin va bu jarayon o'z-o'zini kuchaytiruvchi tabiatga ega. Yetakchi hududlardagi yirik bozorlar yangi korxonalarini jalb qiladi, bu esa o'z navbatida bozor hajmini yanada kengaytirib, kumulyativ konsentratsiya samarasini hosil qiladi.

Krugmanning keyingi tadqiqotlarida xalqaro ixtisoslashuv va savdo xarajatlari konteksti chuqurlashtirildi [2]. Asosiy modelni vertikal ishlab chiqarish strukturasi bilan kengaytirish orqali sanoat klasterlari va o'zaro bog'liq tarmoqlar yaqinligi nima uchun mintaqaviy iqtisodiyotning barqaror xususiyati bo'lib qolishi mumkinligi izohlandi. Yadro-periferiya modeli konseptual sodda bo'lsa-da, mintaqaviy siyosatning amaliy qarorlari uchun keng analitik asos beradi. Ushbu yondashuv erkin iqtisodiy zonalar va sanoat klasterlarini joylashtirish strategiyasini ishlab chiqishda nazariy yo'l-yo'riq sifatida xizmat qiladi.

M. Porter klaster nazariyasi orqali geografik konsentratsiyani raqobatbardoshlik manbai sifatida talqin qildi. Klaster - bir-biri bilan bog'liq korxonalar, ta'minotchilar, ilmiy muassasalar va xizmat ko'rsatuvchilarning hududiy yig'inlanishidir [3]. Porter klaster mexanizmining uchta asosiy ta'sirini ajratadi: ishlab chiqarish unumdorligining oshishi, innovatsion jarayonlarning tezlashuvi va yangi tadbirkorlik faoliyatining shakllanishi. Geografik, madaniy va institutsional yaqinlik kompaniyalarga maxsus huquqlar, yaqinroq

munosabatlar, sifatli axborot va kuchli rag'batlantirish vositalarini taqdim etadi. Bu omillar masofadan turib egallab bo'lmaydigan raqobat ustunliklarini hosil qiladi.

Porterning regional siyosat haqidagi konseptual asarlari klaster strategiyasini hududiy darajada amalga oshirishning institutsional ramkasini taqdim etgan [4]. Iqtisodiy siyosatning asosiy maqsadi mahsuldorlikni oshirish hisoblansa, klasterlar ushbu maqsadga eng samarali yo'l sifatida tasvirlanadi. Klaster ichidagi raqobat va hamkorlikning sintezi a'zo korxonalarini doimiy ravishda innovatsiyaga undaydi. Globallashuv klasterlarning ahamiyatini kamaytirmasdan, balki kuchaytiradi, chunki masofadan turib oson nusxalanadigan raqobat omillari neytrallashtirishdan keyin mahalliy bilim, munosabatlar va motivatsiya yagona barqaror raqobat manbalari bo'lib qoladi.

Aqlli ixtisoslashuv konsepsiyasi 2010-yillarning boshida Yevropa Ittifoqida hududiy innovatsion siyosatning yangi paradigmasi sifatida shakllandi. K. Frenken, F. Van Oort va T. Verburg "bog'liq xilma-xillik" tushunchasini kiritib, hududiy iqtisodiy o'sish texnologik bog'liq tarmoqlar yig'indisi orqali samaraliroq ta'minlanishini empirik dalillar bilan ko'rsatdilar [5]. Ularning Niderlandiya mintaqalari bo'yicha tahlili shuni ko'rsatdiki, ish o'rinlari o'sishi bog'liq xilma-xillik darajasi yuqori bo'lgan hududlarda statistik jihatdan kuchli pozitiv ta'sirga ega bo'ladi. Tarmoqlar o'rtasidagi bilim spilloverlari faqat ular bir-biriga texnologik jihatdan yaqin bo'lganda samarali ishlaydi.

R. Boschma, P.-A. Balland, J. Crespo va D. Rigby aqlli ixtisoslashuv siyosatining empirik asoslarini Yevropa Ittifoqi mintaqalari misolida kengaytirdilar [7]. Ular mintaqalar uchun "diversifikatsiya dilemmasi" tushunchasini kiritdilar: yuqori murakkablikdagi tarmoqlar potensial daromadlilik nuqtai nazaridan jozibador, biroq ularga kirish uchun mintaqaning mavjud texnologik bazasi bilan etarli darajada bog'liqlik mavjud bo'lishi kerak. Mintaqalar mavjud mahalliy kompetensiyalarga asoslangan murakkab texnologiyalar yo'nalishida diversifikatsiya qilinganda muvaffaqiyatga eng yaxshi imkoniyatga ega bo'ladi.

B. Asheim, M. Grillitsch va M. Trippl Skandinaviya tajribasi asosida aqlli ixtisoslashuvning amaliy modellarini ishlab chiqdilar [6]. Ular mintaqalarning innovatsion va tadbirkorlik tizimlari diversifikatsiya jarayonining muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillar ekanligini qayd etdilar. Mintaqaviy innovatsion tizimning differentsiatsiya darajasi va sanoatning mavjud diversifikatsiyalashuvi kombinatsiyasi har bir hudud uchun individual yondashuvni shakllantirishni taqozo qiladi. D. Foray esa diversifikatsiyani yuqori murakkablik darajasidagi tarmoqlarga yo'nalganlik orqali samarali amalga oshirilishi mumkinligini, ya'ni "ijobiy strukturaviy o'zgarish" tushunchasi orqali asosladi [8]. Bu yondashuv past daromadli mintaqalar uchun ham qo'llanilishi mumkin.

C. Hidalgo va R. Hausmann iqtisodiy murakkablik tushunchasini ishlab chiqishdi [25]. Ularning yondashuviga ko'ra, mintaqaning sanoat portfeli qanchalik murakkab va xilma-xil bo'lsa, u uzoq muddatli iqtisodiy o'sish va konvergentsiya potensialini shunchalik yuqori darajada ta'minlaydi. Mintaqalarning mahsulotlar va texnologik imkoniyatlar makonida joylashishi ularning kelajakdagi diversifikatsiya yo'nalishlarini bashorat qilish imkonini beradi. S. Iammarino, A. Rodríguez-Pose va M. Storper Yevropa mintaqalari misolida geografik tafovutlarning kelib chiqishi va siyosat vositalari samaradorligini chuqur o'rgandilar [24]. Ular hududiy notekisliklarning iqtisodiy

unumdorlik, institutsional sifat va innovatsion potensial farqlari bilan bog‘liqligini empirik isbot etdilar.

O‘zbekistonda hududiy sanoat rivojlanishi yo‘nalishidagi tadqiqotlar so‘nggi besh yil ichida sezilarli faollashgan. Erkin iqtisodiy zonalarining hududiy konvergentsiyaga ta‘siri masalalari empirik tadqiqotlarda chuqur o‘rganilgan [18]. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, soliq imtiyozlari va bojxona preferensiyalari mavjud bo‘lgan hududlarda mintaqaviy YaIMdagi zonalar ulushi sezilarli darajada oshgan. Yevropa, Lotin Amerikasi va Janubi-Sharqiy Osiyo tajribasi O‘zbekiston uchun moslashishi mumkin bo‘lgan amaliy modellarni taqdim etadi.

Erkin iqtisodiy zonalarining yangi avlodi raqamli boshqaruv va klaster yondashuvi tamoyillarini birlashtirgan [19]. Tadqiqot natijalari erkin iqtisodiy zonalar samaradorligi nafaqat soliq tartibi va infratuzilmaga, balki raqamli boshqaruv va byurokratik samaradorlikning sifatiga bog‘liqligini empirik isbotlamoqda. Buxoro viloyati misolida sanoat ishlab chiqarish hajmini modellashtirish va istiqbolli tarmoqlarni prognozlashtirish bo‘yicha tadqiqotlar mintaqaviy iqtisodiy o‘sishning sektorial omillarini aniqlashga yo‘naltirilgan [20]. Yevrosiyo tadqiqotlar institutining sanoat siyosati sharhlari hududiy sanoatlashtirish yo‘nalishlarini umumlashtirib, avtomobilsozlik, mashinasozlik va to‘qimachilik tarmoqlarining mintaqaviy taqsimlanishidagi xususiyatlarni aniqlashga xizmat qildi [16].

METODOLOGIYA

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida kompleks tahliliy yondashuv tanlangan. U tarkibida quyidagi yondashuvlar birlashtirilgan: birinchidan, nazariy umumlashtirish - yangi iqtisodiy geografiya, klaster nazariyasi va aqlli ixtisoslashuv konsepsiyasining tamoyillarini sintezlash orqali konseptual asos shakllantirildi; ikkinchidan, qiyosiy-statistik tahlil - O‘zbekiston hududlari bo‘yicha sanoat ishlab chiqarish ko‘rsatkichlari miqdoriy va strukturaviy jihatdan o‘rganildi; uchinchidan, institutsional tahlil - erkin iqtisodiy zonalar, kichik sanoat zonalar va sanoat klasterlari mexanizmlarining huquqiy, tashkiliy hamda iqtisodiy asoslari ko‘rib chiqildi; to‘rtinchidan, sintetik baholash - natijalar uzoq muddatli strategik maqsadlar nuqtai nazaridan kompleks tarzda umumlashtirildi.

Empirik baza sifatida quyidagi rasmiy manbalardan foydalanildi: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining 2024-yil va 2025-yilning yanvar-oktyabr oylariga oid press-relizlari hamda sektorial hisobotlari [10, 11]. Yalpi mintaqaviy mahsulot tarkibi va hududiy taqsimlanishi 2024-yilgi rasmiy hisobot asosida tekshirildi [12]. 2025-yil yanvar-oktyabr oylariga oid sanoat ishlab chiqarishi statistikasi alohida hisobot orqali qayta tekshirildi [23]. Jahon bankining “Mamlakat iqtisodiy memorandumi” (2025) va “Farovon va inklyuziv kelajak sari” hisobotlari xalqaro qiyosiy kontekstni shakllantirishda asosiy referentsiya manbai sifatida xizmat qildi [13, 14].

Hududiy taqsimlanish tahlilida sanoat korxonalarini soni, ishlab chiqarish hajmi va yalpi mintaqaviy mahsulot strukturasi asosiy ko‘rsatkichlar sifatida tanlandi. Hududlar o‘rtasidagi tafovut darajasini baholash uchun mutlaq farq, nisbiy ko‘rsatkich va ulush ko‘rsatkichlaridan foydalanildi. Diversifikatsiya darajasi bog‘liq xilma-xillik nazariyasi tamoyillariga muvofiq tarmoq tarkibining strukturaviy xilma-xilligi sifatida talqin qilindi. Mexanizmlarning samaradorligi miqdoriy ko‘rsatkichlar (ish o‘rinlari soni, eksport hajmi,

investitsiya oqimi) va sifat ko'rsatkichlari (texnologiya transferi, institutsional integratsiya) bo'yicha o'rganildi.

Konseptual modellashtirish bosqichida hududiy sanoat diversifikatsiyasi mexanizmlarining yagona tizimi shakllantirildi. Tizim ichida mexanizmlarning tamoyillari, ta'sir kanallari va yo'naltiruvchi prinsiplar o'rtasidagi mantiqiy aloqalar aniqlandi. Bu yondashuv hududiy iqtisodiy siyosatning amaliy qarorlarini ishlab chiqish uchun nazariy ramkani taqdim etadi. Tahlil natijalarining ishonchligi rasmiy statistik manbalar bilan tasdiqlanish, xalqaro qiyosiy ma'lumotlar bilan o'zaro bog'lanish hamda akademik adabiyotlar bilan muvofiqlashtirilganlik orqali ta'minlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2025-yil yanvar-oktyabr oylari yakuni bo'yicha O'zbekiston Respublikasida sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi 865,8 trln so'mni tashkil etdi va o'tgan yilning shu davriga nisbatan 6,7 foizga o'sdi [23]. Aholi jon boshiga sanoat ishlab chiqarishi 22,9 mln so'mga yetdi. 2025-yil 1-noyabr holatiga ko'ra mamlakat bo'yicha 58,6 ming sanoat korxonasi faoliyat yuritdi. Hududiy taqsimlanish tahlili sanoat ishlab chiqarishining yetakchi uchta hududda konsentratsiyalashganligini ko'rsatadi: Toshkent shahri, Navoiy va Toshkent viloyatlari mamlakat sanoat mahsulotining 52 foizdan ortig'ini ishlab chiqaradi [23]. Ushbu raqamlar hududiy iqtisodiy konsentratsiyaning empirik dalillarini taqdim etadi.

Quyida 1-jadvalda 2025-yil yanvar-oktyabr oylari uchun hududlar bo'yicha sanoat ishlab chiqarish hajmining batafsil taqsimlanishi keltirilgan. Jadval ma'lumotlari rasmiy statistik manbadan olingan.

1-jadval.

O'zbekiston Respublikasi hududlari bo'yicha sanoat ishlab chiqarish hajmi (2025-yil yanvar-oktabr)[23]

Hudud	Sanoat ishlab chiqarish hajmi, trln so'm	Mamlakat ulushi, foizda
Toshkent shahri	167,6	19,4
Navoiy viloyati	155,1	17,9
Toshkent viloyati	132,4	15,3
Andijon viloyati	83,7	9,7
Samarqand viloyati	45,8	5,3
Farg'ona viloyati	44,9	5,2
Buxoro viloyati	39,4	4,5
Qashqadaryo viloyati	37,2	4,3
Namangan viloyati	30,9	3,6
Jizzax viloyati	29,0	3,4
Xorazm viloyati	27,1	3,1
Qoraqalpog'iston Respublikasi	22,5	2,6
Sirdaryo viloyati	20,6	2,4
Surxondaryo viloyati	14,4	1,7
Jami	865,8	100,0

1-jadval ma'lumotlari hududlar o'rtasida sanoat hajmi bo'yicha keskin tafovut mavjudligini empirik tarzda namoyon etadi. Eng yuqori ko'rsatkichga ega Toshkent shahri (167,6 trln so'm) va eng past ko'rsatkichga ega Surxondaryo viloyati (14,4 trln so'm) o'rtasidagi farq taxminan 11,6 baravarni tashkil etadi [23]. Toshkent shahri yakka holda mamlakat sanoat ishlab chiqarishining 19,4 foizini, Navoiy viloyati 17,9 foizini, Toshkent viloyati esa 15,3 foizini ishlab chiqaradi. Ushbu uchta hudud birgalikda mamlakatning umumiy sanoat ishlab chiqarishining 52,6 foizidan ortig'ini ta'minlaydi. Hududiy konsentratsiya darajasining bunday yuqori bo'lishi mintaqaviy notekisliklarning institutsional yondashuv orqali tartibga solinishini taqozo etadi.

Hududiy konsentratsiyaning iqtisodiy negizi bir necha omillar majmuasi orqali izohlanadi. Birinchidan, poytaxt aglomeratsiyasi va Toshkent viloyatidagi kapitalga jadal kiruvi yuqori unumdor sanoat tarmoqlarini jamlaydi [16]. Ikkinchidan, Navoiy viloyatidagi yirik kon-metallurgiya majmualari va eksport-yo'naltirilgan ishlab chiqarish quvvatlari mintaqani sanoat liderlari qatoriga olib chiqadi [17]. Uchinchidan, Andijon viloyatidagi avtomobilsozlik klasterining mavjudligi mintaqaviy iqtisodiyot uchun barqaror tashqi turtki sifatida xizmat qiladi [16]. Past sanoat ko'rsatkichlariga ega hududlar - Surxondaryo, Sirdaryo, Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyatlari uchun maxsus rag'batlantirish vositalari talab qilinadi.

Yalpi mintaqaviy mahsulot strukturasi tahlili sanoat ulushining mintaqalararo aniq farqlanishini namoyon etadi. 2024-yilda mamlakatning umumiy YaMM hajmi 1 270 020,8 mlrd so'mni tashkil etib, eng yirik hissani Toshkent shahri (19,3%), Toshkent va Navoiy viloyatlari kiritdi [21]. Buxoro viloyati YaMMida sanoat ulushi 19,9 foizni, qishloq xo'jaligi 35,0 foizni, qurilish 9,9 foizni va xizmatlar sektori 35,2 foizni tashkil etdi [21]. Bu raqamlar ayrim hududlarning agrar va sanoat tarmoqlari o'rtasidagi tarkibiy nomutanosiblik tabiatga ega ekanligini ko'rsatadi. Bog'liq diversifikatsiya tamoyili asosida agrar mahsulotlarni qayta ishlash sanoati orqali yuqori qo'shilgan qiymatga aylantirish strategiyasi mintaqaviy konvergensiya uchun samarali yo'l beradi.

Jahon bankining tadqiqoti hududlar o'rtasida o'rtacha ish haqi bo'yicha tafovutning tarixiy dinamikasini taqdim etadi: 2020-yilda Toshkent shahri va Surxondaryo viloyati o'rtasidagi farq 74 foizni tashkil etgan, 2021-yilda 85 foizga, 2022-yilda 100 foizga, 2023-yilda 2,1 baravarga, 2024-yilga kelib esa 2,3 baravarga oshgan [15]. Ushbu ko'rsatkich hududiy mehnat bozorlarining samaradorligida sezilarli farqlar mavjudligini bildiradi. O'sib boruvchi tafovutni teskari tendensiyaga aylantirish maqsadida sanoat diversifikatsiyasining institutsional vositalari faollashtirilishi va past sanoatlashgan hududlar uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilishi taqozo qilinadi.

O'zbekiston hududiy sanoat siyosatining institutsional arxitekturasi to'rtta asosiy mexanizmga tayanadi: erkin iqtisodiy zonalar, sanoat klasterlari, kichik sanoat zonalar va dasturiy investitsiya rejalari. Bu mexanizmlar o'zaro bog'liq tarzda hududiy iqtisodiy konvergensiyaning ta'minlovchi yagona tizim sifatida ishlab chiqilgan. Har bir mexanizmning institutsional roli, ta'sir kanallari va samaradorlik mezonlari alohida ko'rib chiqishni talab qiladi.

Erkin iqtisodiy zonalar tizimi mamlakatning birinchi institutsional vositasi hisoblanadi. Birinchi erkin iqtisodiy zona - "Navoiy" 2008-yilda tashkil etilgan bo'lib, Markaziy Osiyodagi yetakchi sanoat-logistika hududlaridan biriga aylangan [17]. 2017-

yildan boshlab tizim sezilarli kengaytirildi: Buxoro, Samarqand, Farg‘ona, Xorazm viloyatlarida yangi zonalar yaratildi, keyinchalik Jizzax, Namangan, Sirdaryo, Surxondaryo, Toshkent viloyatlarida hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasida qo‘shimcha zonalar shakllantirildi [17]. 2019-yilda butun Navoiy viloyati hududi erkin iqtisodiy zona maqomini olgani bilan zonalar tarmog‘i sifat jihatidan rivojlandi. Maxsus iqtisodiy tartibga solish 2030-yilning 1-yanvariga qadar innovatsion, yuqori texnologiyali, eksportga yo‘naltirilgan va import o‘rnini bosuvchi tarmoqlarga qo‘llaniladi [17].

Erkin iqtisodiy zonalarining samaradorligi soliq imtiyozlari va investitsiya rag‘batlantirish mexanizmlari orqali shakllanadi. Mexanizm samaradorligini empirik baholash chet el sarmoyalari oqimi, eksport hajmi va yangi ish o‘rinlari soni bo‘yicha amalga oshiriladi [19]. Tadqiqotlar shuni qayd etadiki, zonalar samaradorligi nafaqat soliq tartibi va infratuzilmaga, balki raqamli boshqaruv va byurokratik samaradorlikning birgalikdagi ishlashiga bog‘liqdir [19]. Raqamli platformalar va elektron hukumat vositalari investitsiya jarayonlarini tezlashtirishda, shaffoflikni ta‘minlashda va arizalarni ko‘rib chiqish muddatlarini qisqartirishda samarali natija beradi. Yetuk zonalar yangi rivojlanayotgan hududlar uchun amaliy modellar taqdim qiladi.

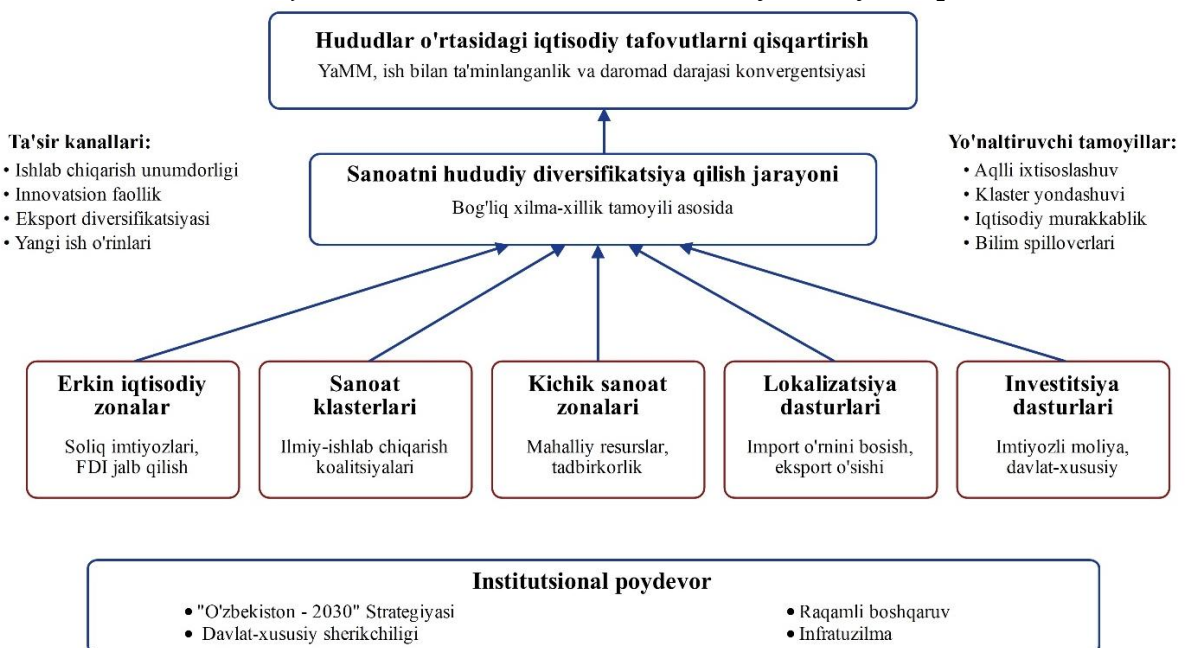
Klaster mexanizmi M. Porter tomonidan ishlab chiqilgan konseptual asoslarga tayanadi va O‘zbekiston sanoat siyosatida bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. “O‘zbekiston - 2030” Strategiyasi metallga ishlov berish, mashinasozlik va elektronika, transport-logistika hamda qishloq xo‘jaligi yo‘nalishlarida 8 ta ilmiy-ishlab chiqarish klasterini tashkil etishni nazarda tutgan [16]. Klaster yondashuvi ishlab chiqaruvchilar, ta‘minotchilar, ilmiy muassasalar va kadrlar tayyorlash markazlarini birlashtirib, hududiy iqtisodiy bog‘liqlik samarasini hosil qiladi [3]. Avtomobilsozlik klasteri Andijon viloyatida shakllanib, mintaqada eng yirik o‘sinh nuqtalaridan biriga aylangan [16]. Toshkent viloyatida elektronika va mashinasozlik klasterlari rivojlanmoqda, Navoiy viloyatida tog‘-kon va metallurgiya klasterining institutsional bog‘liqligi yangi qo‘shilgan qiymat zanjirlari shakllanishini rag‘batlantiradi.

Klasterlarning iqtisodiy hissasi nafaqat ishlab chiqarish hajmida, balki innovatsion faollik darajasida ham namoyon bo‘ladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, klasterlar diversifikatsiyasi (ya‘ni mintaqada bir-biri bilan bog‘liq bir nechta klasterning mavjudligi) patent faolligi va innovatsion samaradorlik bo‘yicha ijobiy ta‘sir hosil qiladi [4]. Bu tamoyil bog‘liq xilma-xillik konsepsiyasi bilan to‘la mos keladi: o‘zaro texnologik yaqinlikka ega tarmoqlar bir-birini kuchaytiradi va yangi yuqori murakkablikdagi mahsulotlar yaratilishini rag‘batlantiradi [5].

Kichik sanoat zonalarini tuman va shahar darajasidagi mexanizm sifatida hududlardagi noyob mahalliy resurslarni samarali jalb qilish uchun mo‘ljallangan platforma vazifasini bajaradi. 2024-yilda mamlakatda 55 600 sanoat korxonasi faoliyat yuritgan, ular orasida kichik biznesning ulushi 27 foizdan 32,4 foizgacha o‘sgan [22]. Hududiy darajada Surxondaryo (77,8%) va Jizzax (74,5%) viloyatlarida kichik biznesning yalpi mintaqaviy mahsulotdagi ulushi rekord ko‘rsatkichlarga yetgan [21]. Bu raqam kichik sanoat zonalarining quyi tashkiliy darajalardagi diversifikatsiya samarasini namoyon qiladi va past sanoatlashgan hududlar uchun mahalliy tadbirkorlik salohiyatining mavjudligini tasdiqlaydi.

Investitsiya dasturlari va lokalizatsiya yoʻnalishi toʻrtinchi institutsional mexanizm sifatida ishlaydi. 2024-yilda davlat lokalizatsiya dasturi doirasida 110,2 trln soʻmlik mahsulot ishlab chiqarilgan, eksport hajmi 1,14 mlrd dollarni tashkil etgan, 15 000 dan ortiq yangi ish oʻrni yaratilgan [22]. Bu dastur mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish, import oʻrnini bosish va eksport portfelining xilma-xilligini oshirish maqsadlariga xizmat qiladi. Buxoro viloyati misolida amalga oshirilgan modellashtirish tadqiqoti istiqbolli sanoat tarmoqlarining mintaqaviy oʻsish dinamikasini bashorat qilish imkonini bergan, bu esa investitsiya dasturlarining maqsadli yoʻnaltirilishi uchun analitik asos taqdim etadi [20].

Hududiy sanoat diversifikatsiyasining iqtisodiy mexanizmlari oʻzaro bogʻliq tizim sifatida konseptual ravishda tasvirlanishi mumkin. 1-rasmda ushbu mexanizmlarning kompleks modeli keltirilgan. Model uch qatlamli mantiqiy strukturaga ega: institutsional poydevor, mexanizmlar majmuasi va taʼsir kanallari hamda yakuniy maqsad.

1-rasm. Hududiy sanoat diversifikatsiyasining iqtisodiy mexanizmlari konseptual modeli¹

Modelning quyi qatlamida diversifikatsiyaning beshta institutsional asosi joylashgan: erkin iqtisodiy zonalar, sanoat klasterlari, kichik sanoat zonolari, lokalizatsiya dasturlari va investitsiya kreditlari. Markaziy qatlamda ular ishlab chiqarish unumdorligi, innovatsion faollik, eksport diversifikatsiyasi va yangi ish oʻrinlari yaratish kanallari orqali umumiy diversifikatsiya jarayoniga taʼsir koʻrsatadi. Yuqori qatlamda mexanizmlarning yakuniy maqsadi ifodalangan: hududlar oʻrtasidagi yalpi mintaqaviy mahsulot, ish bilan taʼminlanganlik va daromad darajasi boʻyicha tafovutlarni qisqartirish.

Bogʻliq xilma-xillik tamoyili modelning markaziy oʻqini tashkil qiladi: hududiy iqtisodiyot oldindan mavjud sanoat tajribasi va texnologik bilim bilan bogʻliq yangi tarmoqlarga jadal oʻtishi mumkin [5]. Bu yondashuv past sanoatlashgan hududlarda mavjud agrar va xom ashyo asosini qayta ishlash sanoati orqali yuqori qoʻshilgan

¹ muallif tomonidan ishlab chiqilgan

qiymatga aylantirish strategiyasi bilan uyg'unlashadi [7]. Iqtisodiy murakkablik nazariyasi mintaqalarning sanoat portfeli rivojlanishini bashorat qilish va siyosat yo'nalishlarini tanlashda nazariy yo'l-yo'riq beradi [25]. Klaster yondashuvi mexanizmlar o'rtasida sinergetik bog'lanishni ta'minlaydi va ilmiy-ishlab chiqarish koalitsiyalarining institutsional asosini mustahkamlaydi [3], [4].

Mexanizmlar samaradorligini integral baholash bir necha bosqichlarda amalga oshirildi. Tarkibiy ko'rsatkichlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 2024-yilda ishlab chiqarish sanoati hajmi 753,6 trln so'mga yetgan, bu jami sanoat ishlab chiqarishining 85,1 foizini tashkil etadi [22]. Konchilik sanoati 67,8 trln so'mlik mahsulot ishlab chiqargan, bu umumiy hajmning 7,6 foizini tashkil etdi [22]. Ishlab chiqarish sanoatining yuqori ulushi mamlakatning sof xom ashyo eksportiga qaramligini kamaytirish va qo'shilgan qiymatga ega tarmoqlarni rivojlantirish bo'yicha umumiy yo'nalishni tasdiqlaydi. Strukturaviy o'zgarishning ushbu xarakteri bog'liq xilma-xillik tamoyiliga muvofiqlikni namoyon qiladi.

Strategiyada belgilangan o'rta muddatli ko'rsatkichlar diversifikatsiya jarayonining keskin tezlashishini taqozo qiladi: 2030-yilgacha sanoat tarmoqlarining qo'shilgan qiymati 60 mlrd AQSh dollariga yetkazilishi, 1,8 mln yangi sanoat ish o'rnini yaratish, avtomobil ishlab chiqarish hajmini 1 mln donaga yetkazish va shu jumladan 200 ming elektromobil ishlab chiqarish belgilangan [9]. Ushbu maqsadlar to'g'ridan-to'g'ri hududiy diversifikatsiya tezlashuvini talab qiladi va mavjud mexanizmlarning sezilarli kengayishini taqozo etadi. Strategiyaning amalga oshirilishi 400 dan ortiq strategik loyiha bo'yicha 150 mlrd AQSh dollarlik xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bilan bog'lanadi [9].

Jahon bankining mamlakat iqtisodiy memorandumini (2025) tahlili o'tgan o'n yillik ichida iqtisodiy o'sishning yiliga 4,2 foiz darajasini tashkil etganini va bu ko'rsatkich Yevropa hamda Markaziy Osiyo mintaqasi va past-o'rta daromadli mamlakatlar o'rtacha darajasidan oshganini qayd etadi [13]. 2025-yilda real YaIM 7,7 foizga o'sganligi mamlakat iqtisodiy potensialining ijobiy trayektoriyada qolayotganini tasdiqlaydi [13]. Jahon banki ekspertlari o'sish jarayonida ish o'rinlari yaratilishi 2017-2022-yillarda zarur darajada bo'lmaganini, biroq 2023-2024-yillarda jarayon tezlashganini xulosalashdi [13]. Bu xulosa hududiy darajada yangi sanoat ish o'rinlari yaratilishini rag'batlantirishning ahamiyatini tasdiqlaydi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, mavjud iqtisodiy mexanizmlar majmuasi hududiy sanoat diversifikatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Erkin iqtisodiy zonalar tizimining geografik kengayishi, klaster yondashuvining institutsional shakllantirilishi, kichik sanoat zonalarining mahalliy darajada faollashuvi va lokalizatsiya dasturlarining konkret natijalari mintaqaviy konvergensiyaning empirik dalillarini hosil qiladi. Birgalikdagi konseptual asos - bog'liq xilma-xillik, klaster va aqlli ixtisoslashuv tamoyillari - "O'zbekiston - 2030" Strategiyasi maqsadlarini amalga oshirish uchun nazariy yo'l-yo'riq taqdim etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Hududlar iqtisodiy rivojlanishidagi tafovutlarni qisqartirish va sanoat salohiyatini hududlar kesimida muvozanatli rivojlantirish zamonaviy iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. O'tkazilgan tadqiqot hududiy sanoat diversifikatsiyasi iqtisodiy konvergensiyaning ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda hududlarning

raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot doirasida yangi iqtisodiy geografiya, klaster nazariyasi va aqlli ixtisoslashuv yondashuvlarining o'zaro uyg'unligi asosida hududiy sanoat siyosatining konseptual modeli shakllantirildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bog'liq xilma-xillik tamoyili hududiy sanoat rivojlanishining eng maqbul strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuv hududlarning mavjud iqtisodiy va texnologik bazasidan samarali foydalanish orqali yangi sanoat yo'nalishlarini shakllantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, iqtisodiy murakkablik nazariyasi hududlar uchun istiqbolli tarmoqlarni tanlashda muhim analitik vosita sifatida xizmat qilishi mumkin.

Empirik tahlillar O'zbekistonda sanoat ishlab chiqarishining hududlar bo'yicha notekis taqsimlanganligini tasdiqladi. Toshkent shahri hamda Navoiy va Toshkent viloyatlarining sanoat ishlab chiqarishidagi yuqori ulushi hududiy nomutanosibliklarning saqlanib qolayotganligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, Surxondaryo, Sirdaryo, Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyatlarida sanoat ishlab chiqarishi nisbatan past darajada shakllanganligi hududiy sanoat siyosatini yanada takomillashtirish zarurligini anglatadi. Kichik biznes va tadbirkorlikning ayrim hududlarda yuqori ulushga ega ekanligi esa hududiy iqtisodiy faollikni kengaytirish uchun mavjud salohiyat yetarli ekanligini ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida erkin iqtisodiy zonalar, sanoat klasterlari, lokalizatsiya dasturlari va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining hududiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatayotgani aniqlandi. Ayniqsa, lokalizatsiya dasturlari doirasida yangi ish o'rinlarining yaratilishi va sanoat mahsulotlari hajmining o'sishi ushbu mexanizmlarning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi. Raqamlashtirish va boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilish sanoat siyosatining institutsional samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Olingan natijalar asosida quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:

1. Hududiy sanoat siyosatida bog'liq xilma-xillik strategiyasini ustuvor yo'nalish sifatida joriy etish maqsadga muvofiq. Har bir hududning mavjud iqtisodiy bazasi va resurs salohiyatidan kelib chiqib, unga yaqin bo'lgan yuqori qo'shilgan qiymatli sanoat tarmoqlarini rivojlantirish zarur.

2. Past sanoatlashgan hududlarda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish, investitsiya loyihalari uchun maxsus rag'batlantirish dasturlarini ishlab chiqish va imtiyozli moliyalashtirish tizimini takomillashtirish tavsiya etiladi.

3. Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatida raqamli boshqaruv tizimlarini keng joriy etish, investitsiya jarayonlarining shaffofligini oshirish va xizmatlarni to'liq elektron shaklga o'tkazish hududiy investitsion muhitni yaxshilashga xizmat qiladi.

4. Sanoat klasterlarini rivojlantirish maqsadida yagona muvofiqlashtiruvchi institut tashkil etish, ilmiy tashkilotlar, universitetlar va sanoat korxonalarini o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarur.

5. Hududiy iqtisodiy konvergensiyaning monitoring qilishning yagona raqamli platformasini yaratish maqsadga muvofiq. Ushbu tizim sanoat ishlab chiqarishi, investitsiyalar va bandlik ko'rsatkichlarini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi.

6. Aqlli ixtisoslashuv strategiyasi asosida hududlarning innovatsion va texnologik salohiyatini baholash hamda ustuvor sanoat yo‘nalishlarini aniqlash hududiy iqtisodiy boshqaruv samaradorligini oshiradi.

7. Eksportga yo‘naltirilgan sanoat klasterlarini logistika, transport va energetika infratuzilmasi bilan kompleks qo‘llab-quvvatlash hududlarning global qiymat zanjirlariga integratsiyalashuvini jadallashtiradi.

Taklif etilgan nazariy yondashuvlar va amaliy mexanizmlarning izchil amalga oshirilishi O‘zbekiston hududlari o‘rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, sanoat ishlab chiqarishini hududlar kesimida muvozanatli rivojlantirish hamda “O‘zbekiston - 2030” strategiyasida belgilangan ustuvor maqsadlarga erishishda muhim institutsional asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Krugman P. Increasing Returns and Economic Geography // Journal of Political Economy. - 1991. - Vol. 99, No. 3. - P. 483-499. URL: <https://www.jstor.org/stable/2937739>

2. Krugman P. The New Economic Geography, Now Middle-Aged // Princeton University. - 2011. URL: <https://www.princeton.edu/~pkrugman/aag.pdf>

3. Porter M.E. Clusters and the New Economics of Competition // Harvard Business Review. - 1998. - November-December. - P. 77-90. URL: <https://hbr.org/1998/11/clusters-and-the-new-economics-of-competition>

4. Porter M.E. Competitive Advantage, Agglomeration Economies, and Regional Policy // International Regional Science Review. - 1996. - Vol. 19, No. 1-2. - P. 85-94. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/016001769601900208>

5. Frenken K., Van Oort F., Verburg T. Related Variety, Unrelated Variety and Regional Economic Growth // Regional Studies. - 2007. - Vol. 41, No. 5. - P. 685-697. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00343400601120296>

6. Asheim B.T., Grillitsch M., Trippel M. Smart Specialization as an Innovation-Driven Strategy for Economic Diversification: Examples from Scandinavian Regions // Advances in the Theory and Practice of Smart Specialization / Eds. S. Radošević et al. - London: Elsevier, 2017. - P. 74-99. URL: <https://www.sciencedirect.com/book/9780128041376>

7. Balland P.-A., Boschma R., Crespo J., Rigby D.L. Smart Specialization Policy in the European Union: Relatedness, Knowledge Complexity and Regional Diversification // Regional Studies. - 2019. - Vol. 53, No. 9. - P. 1252-1268. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00343404.2018.1437900>

8. Foray D. The Economic Fundamentals of Smart Specialization Strategies // Advances in the Theory and Practice of Smart Specialization. - Elsevier, 2017. - P. 38-50. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128041376000034>

9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabr PF-158-sonli Farmoni “O‘zbekiston - 2030” Strategiyasi to‘g‘risida. URL: <https://lex.uz/en/docs/6991208>

10. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Sanoat statistikasi. Rasmiy veb-sayt. URL: <https://stat.uz/>

11. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Sanoat ishlab chiqarishi 2024-yil yanvar-dekabr. URL: <https://stat.uz/>

12. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Yalpi ichki mahsulot ishlab chiqarish - 2024. Press-reviz. URL: <https://stat.uz/>

13. World Bank. Uzbekistan Country Economic Memorandum: Fostering Private Sector-Led Growth and Global Integration. - Washington, DC: World Bank, 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/cem-2025>
14. World Bank. Toward a Prosperous and Inclusive Future: The Second Systematic Country Diagnostic for Uzbekistan. - Washington, DC: World Bank, 2022. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/933471650320792872/pdf/Toward-a-Prosperous-and-Inclusive-Future-The-Second-Systematic-Country-Diagnostic-for-Uzbekistan.pdf>
15. World Bank. Charting Uzbekistan's Path to Poverty Reduction: Insights from International Comparisons. - Washington, DC: World Bank, 2024. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062824104136503/pdf/P1746031307be0061880e19ad3486869f3.pdf>
16. Eurasian Research Institute. Industrial Policy of Uzbekistan. - 2024. URL: <https://www.eurasian-research.org/publication/industrial-policy-of-uzbekistan/>
17. Eurasian Research Institute. Navoi Free Economic Zone: Opportunities for Regional Economic Cooperation. URL: <https://www.eurasian-research.org/publication/navoi-free-economic-zone-opportunities-for-regional-economic-cooperation/>
18. Special Economic Zones as an Engine of Regional Economic Development: The Best Practices and Implications for Uzbekistan // International Journal of Management Science and Business Administration. URL: <https://researchleap.com/special-economic-zones-engine-regional-economic-development-best-practices-implications-uzbekistan/>
19. Characteristics of the Development of Free Economic Zones in Uzbekistan // Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. - 2026. URL: <https://cajtmf.casjournal.org/index.php/CAJITMF/article/view/1185>
20. Modeling the Volume of Industrial Production in Bukhara Region and Forecast Indicators of Prospective Industrial Sectors // Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. - 2026. URL: <https://cajtmf.casjournal.org/index.php/CAJITMF/article/view/1208>
21. Gross Regional Product (GRP) of Uzbekistan for 2024 // INVEXI. URL: <https://invexi.org/press/gross-regional-product-grp-of-uzbekistan-for-2024/>
22. Results of Uzbekistan's Industrial Production in 2024: Growth, New Opportunities, and Challenges // INVEXI. URL: <https://invexi.org/press/results-of-uzbekistan-s-industrial-production-in-2024-growth-new-opportunities-and-challenges/>
23. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Sanoat ishlab chiqarishi 2025-yil yanvar-oktabr. URL: <https://stat.uz/en/press-center/news-of-committee/65334-zbekiston-sanoati-10-ojda-6-7-foizga-sdi-4>
24. Iammarino S., Rodríguez-Pose A., Storper M. Regional Inequality in Europe: Evidence, Theory and Policy Implications // Journal of Economic Geography. - 2019. - Vol. 19, No. 2. - P. 273-298. URL: <https://academic.oup.com/joeg/article/19/2/273/4989323>
25. Hidalgo C.A., Hausmann R. The Building Blocks of Economic Complexity // Proceedings of the National Academy of Sciences. - 2009. - Vol. 106, No. 26. - P. 10570-10575. URL: <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.0900943106>

Copyright: ©2026 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- 4.0 International License (CC - BY 4.0)

